

DAVA GÖZLEM RAPORU

Aralık 2021

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

MSA

Media and Law Studies Association
Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği

Giriş

Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği (MLSA), 2018 yılından beri birçok uluslararası sivil toplum kuruluşu ile işbirliği içerisinde ifade özgürlüğü davaları takibi ve adalet gözlem programı yürütmektedir. Bu programdaki amaç, takip edilen ifade özgürlüğü davalarında adil yargılama hakkı bağlamında ulusal ve uluslararası standartlara uyumun kayıt altına alınmasıdır.

Raporda kullanılan veriler, dava takip eğitim ve tecrübesi olan, çoğunluğu gazeteci olan gözlemciler tarafından doldurulan “Duruşma Takip Formu” aracılığıyla toplanmıştır. Gözlemcilerin her duruşma sonrasında doldurduğu form, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), Uluslararası Af Örgütü, International Committee for Jurists ve Solicitors International Human Rights Group (SIHRG) gibi kurumların rehber ve tavsiyelerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

MLSA, Aralık 2021’deki ifade özgürlüğü davaları takibi ve adalet gözlem programı kapsamındaki çalışmalarına **Norveç Kraliyeti Dışişleri Bakanlığı** desteği ile devam etti.

1. Davalara Genel Bakış

1.1. Duruşmaların görüldüğü şehirler

Aralık ayında, **38** davanın **9** farklı şehirde görülen **39** duruşması, **12** gözlemci ile takip edildi.

Takip edilen 38 davadan **7** davanın ilk duruşması Aralık ayında görüldü.

Duruşmanın görüldüğü şehir	Duruşma sayısı
Ağrı	1
Aydın	1
Balıkesir	1
Mardin	1
Van	1
Antalya	2
Ankara	4
Diyarbakır	8
İstanbul	20
Toplam	39

1.2. Sanık sayısına göre davalar

Takip edilen davalarda **209** kişi yargılandı. Bu dönemde takip edilen 38 davanın **22**'sinde tek sanık yargılanırken iki sanıktan fazla kişinin yargılandığı **16** dava görüldü.

Aralık ayında en çok sanığın yargılandığı davalar, İstanbul ve Diyarbakır'da görüldü. Diyarbakır'da görülen yeniden yargılama davasında KCK Ana Davada 18 yıl hapis cezasına çarptırılan ve cezası geçtiğimiz yıl Yargıtay tarafından bozulan Halkların Demokratik Partisi (HDP) Eş Genel Başkan Yardımcısı, Van milletvekili ve gazeteci Tayip Temel ve HDP Mardin milletvekili Pero Dünder'in da aralarında bulunduğu 38 kişi "örgüt kurmak ve yönetmek" suçlamasıyla 23 Aralık'ta hakim karşısına çıktı. İstanbul'da görülen davada ise aralarında gazeteci Buse Söğütlü'nün de olduğu, 2020 yılındaki "8 Mart Feminist Gece Yürüyüşü" etkinliğine katılan 35 kişi, "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet", "görevi yaptırmamak için direnme" ve "kamu malına zarar verme" suçlamalarıyla 29 Aralık'ta hakim karşısına çıktı.

Sanık sayısı	Dava sayısı
1 sanıklı davalar	22
2 ve üzeri sanıklı davalar	6
5 ve üzeri sanıklı davalar	5
15 ve üzeri sanıklı davalar	3
30 ve üzeri sanıklı davalar	2
Toplam	38

1.3. Sanıkların meslekleri

Aralık ayında takip edilen davalarda **76 gazeteci** hakim karşısına çıktı.

21 Aralık'ta 2016 yılında Özgür Gündem gazetesinin İstanbul'daki ofisine yapılan baskında gözaltına alınan 22 gazetecinin yargılandığı davanın karar duruşması bu dönemde görüldü.

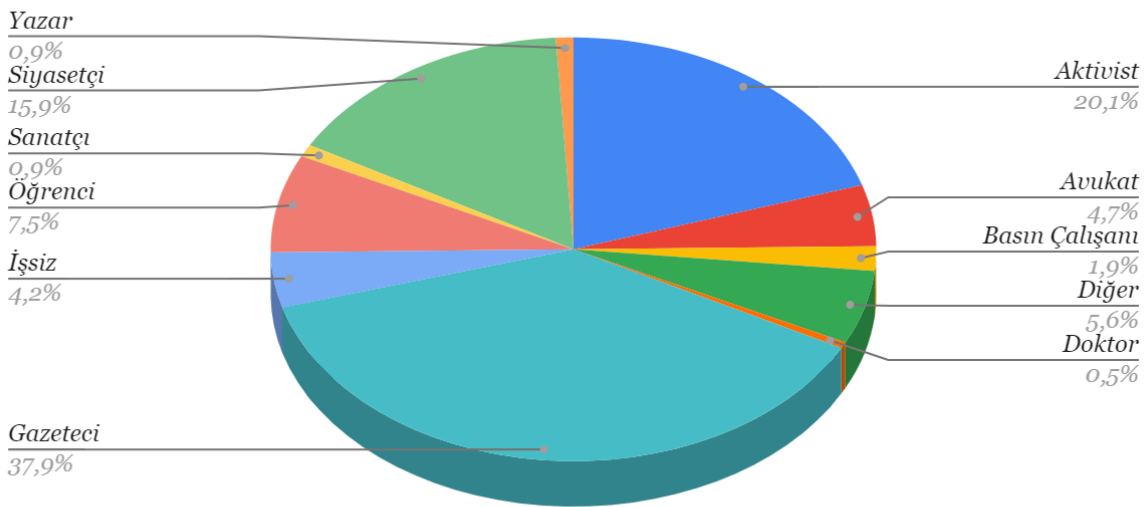
31 Aralık'ta Recep Tayyip Erdoğan'ın damadı ve eski Hazine Bakanı ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın RedHack tarafından sızdırılan e-maillerini haberleştiren altı gazetecinin yargılandığı dava da bu dönemde karara bağlandı.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun'un villasındaki kaçak yapıları haberleştiren dört gazeteci de bu dönemde hakim karşısına çıktı.

Kasım ayında olduğu gibi Aralık ayında da gazetecilerden sonra en fazla yargılananlar aktivistler oldu. Dört davada **43 aktivist** hakim karşısına çıktı. 2015 G20 Antalya zirvesinde gözaltına alınan ve 2016 yılından beri yargılanan aktivistler ve 2020 Feminist Gece Yürüyüşü sırasında gözaltına alınan aktivistler bu dönemde hakim karşısına çıktı.

Bu dönemde görülen ve sanıklar arasında gazetecilerin de olduğu üç davada **34 siyasetçi** de hakim karşısına çıktı.

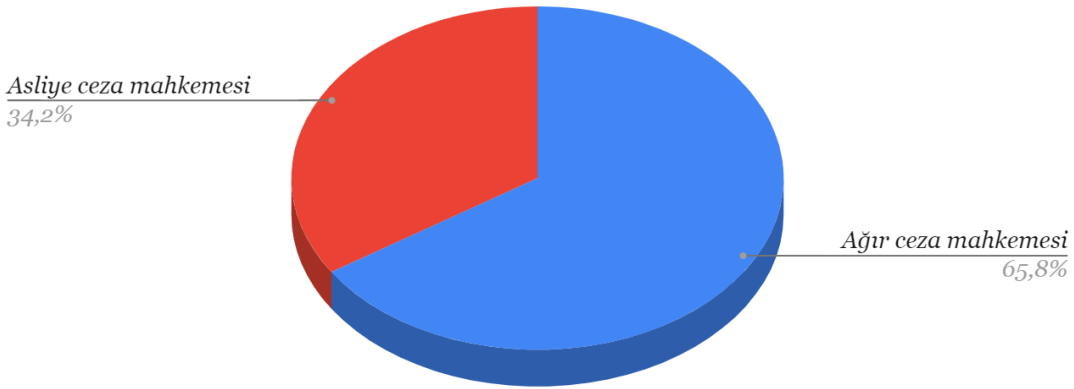
Sanıkların mesleklerinin dağılımı

1.4. Davaların görüldüğü mahkemeler

Kasım ayının aksine, Aralık ayında takip edilen davaların büyük çoğunluğu ağır ceza mahkemelerinde görüldü. 38 davanın **25'i** ağır ceza mahkemesinde, **13'ü** ise asliye ceza mahkemelerinde görüldü.

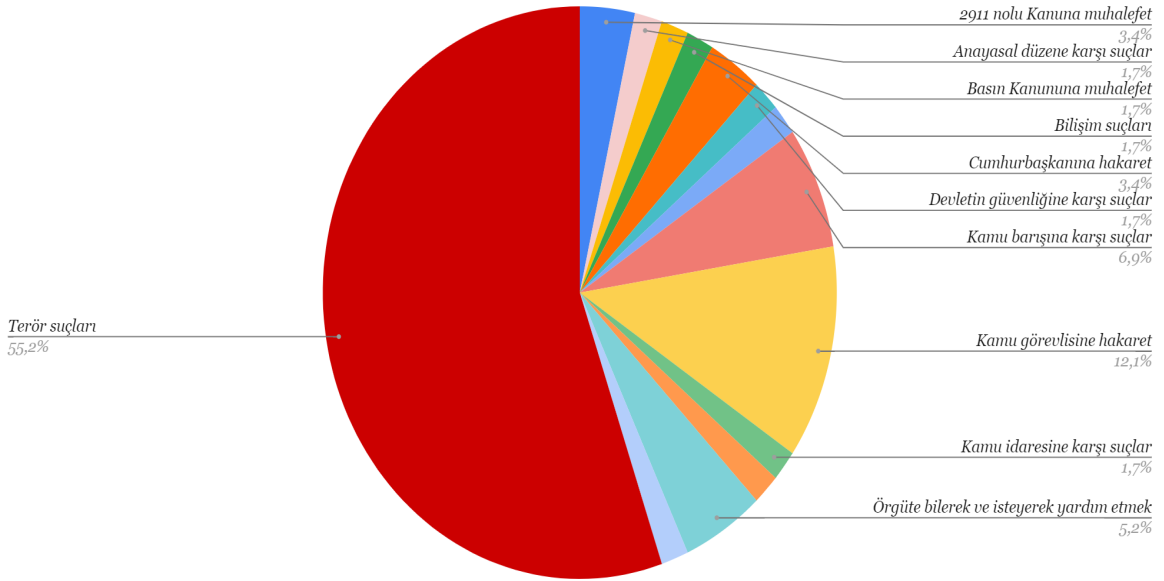
Davaların görüldüğü mahkemelerin dağılımı

1.5. Sanıklara yöneltilen suçlamalar

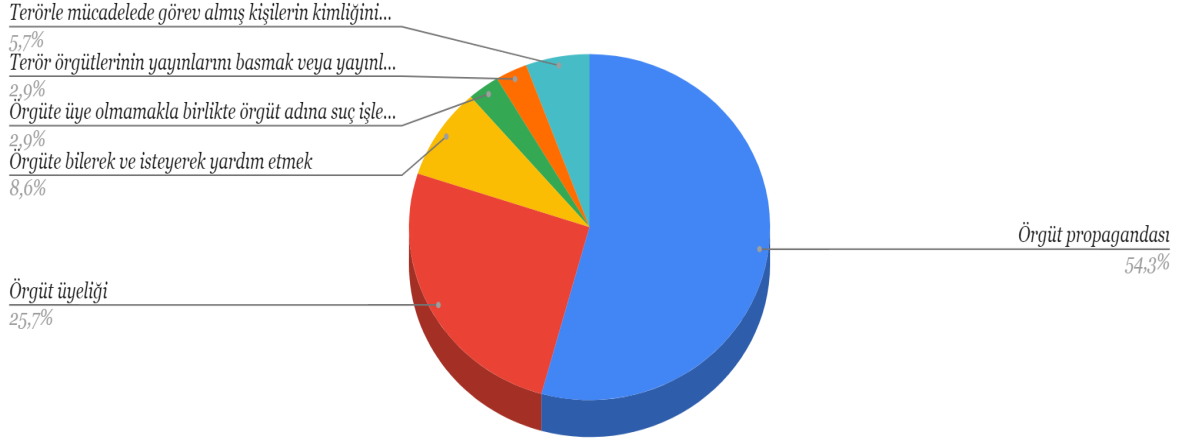
Aralık ayında 38 davada yargılanan 209 kişiye **14** farklı kategoride toplamda **58** suçlama yöneltilti.

Suçlama kategorilerinin dağılımı

Aralık ayında takip edilen davalarda sanıklara yöneltilen suçlamaların yarısından fazlasını terör suçlamaları oluşturdu. Bu dönemde yargılanan kişilere yöneltilen terör suçlamalarının oranı, çoğunlukla bu suçlamalar bağlamında yöneltilen “örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek” suçlaması ile birlikte toplam suçlamaların **%60**’ını oluşturdu.

Terör suçlamalarının dağılımı

Terör suçlamalarının büyük çoğunluğunu **%54** ile gazetecilere sıklıkla yöneltilen “örgüt propagandası” suçlaması oluşturdu. Gazeteci ve siyasetçilere yöneltilen “örgüt üyeliği” suçlamasının oranı **%26** olurken bu dönemde yalnızca gazetecilere yöneltilen “terörle mücadele görev almış kişilerin kimliğini açıklamak/hedef göstermek” suçlamasının oranı **%6**, “terör örgütlerinin yayınlarını basmak veya yayınlamak” suçlamasının oranı **%3**, Anayasa Mahkemesinin kanunilik taşımadığına hükmettiği “örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek” suçlamasının oranı **%3** olarak kaydedildi. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin “öngörülemez” olduğu hükmü verdiği “örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek” suçlamasının bu dönemdeki oranı ise **%9** olarak kaydedildi.

Kasım ayına oranla Aralık ayında takip edilen davalarda “cumhurbaşkanına hakaret” ve “2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’na muhalefet” suçlamalarında düşük oranlar kaydedildi. Aralık ayında “cumhurbaşkanına hakaret” ve “2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’na muhalefet” suçlamalarının oranı **%3** olarak kaydedildi. Kasım ayında bu suçlamaların oranı “cumhurbaşkanına hakaret” suçlaması için **%6**, “2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’na muhalefet” suçlaması için **%11** olarak kaydedilmişti.

Aralık ayında yalnızca gazetecilere yöneltilen “kamu görevlisine hakaret” suçlamasının oranı **12%** olarak kaydedildi. Bu dönemde yargılanan gazeteci ve yazarlara yöneltilen ve “halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmek” suçlamasını da içeren “kamu barışına karşı suçlar” kategorisinin oranı ise **7%** olarak kaydedildi.

Bu dönemde görülen bir davada Eren Keskin ve Reyhan Çapan’a “5187 sayılı Basın Kanunu’na muhalefet” suçlaması yöneltili. KHK ile kapatılan Özgür Gündem gazetesinde yayımlanan beş ayrı haberin delil olarak gösterildiği davada Keskin ve Çapan, Gezi Parkı eylemleri sırasında polis tarafından öldürülen 14 yaşındaki Berkin Elvan’ın kimliğinin açıklandığı ve “18 yaşından küçük olan suç faili veya mağdurlarının kimliklerini açıklayacak ya da tanınmalarına yol açacak şekilde yayın” yapıldığı iddiasıyla yargılanıyor.

1.6. Suçlamalara Gösterilen Deliller

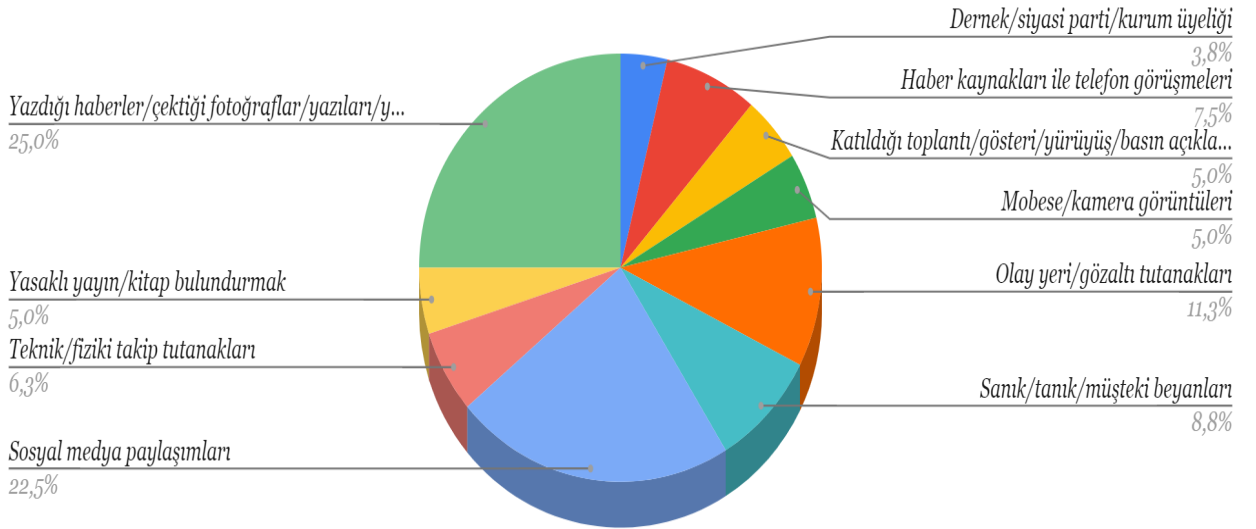
Aralık ayında sanıklara yöneltilen suçlamalara toplamda **81** delil gösterildi.

Aralık ayında görülen 38 davanın **20**'sinde yargılanan gazeteci ve yazarlar aleyhine sunulan deliller arasında gazetecilerin ve yazarların yazdığı haberler, yazılar veya çektiği fotoğraflar da bulunuyordu. Gazetecilerin ve yazarların yazdığı haberler, yazılar veya çektiği fotoğraflar, çoğunlukla "5187 sayılı Basın Kanunu'na muhalefet", "cumhurbaşkanına hakaret", "kişilik haklarına saldırı" ve "terör örgütü propagandası yapmak" gibi suçlamaların yöneltildiği davalarda sanıklar aleyhine delil olarak sunuldu. Kasım ayında bu kategorinin oranı %26 iken Aralık ayında **%25** olarak kaydedildi.

Bu dönemde suçlamalara gösterilen deliller arasında en büyük paya sahip ikinci kategori **%23** ile sosyal medya paylaşımları oldu. Sosyal medya paylaşımları, **18** davada sunulan deliller arasında bulunuyordu. Sosyal medya paylaşımlarının suçlamalara gösterilen deliller arasındaki oranı, Kasım ayında %14 iken Aralık ayında bu kategorinin oranı **%23** olarak kaydedildi.

Olay yeri/gözaltı tutanakları ve teknik/fiziki takip tutanaklarının suçlamalara gösterilen deliller içindeki oranı, Kasım ayında %22 iken Aralık ayında bu kategorinin oranı **%18** olarak kaydedildi.

Suçlamalara Gösterilen Delillerin Dağılımı

Gazeteci Rojhat Doğru'nun ağırlaştırılmış müebbet hapis istemiyle yargılandığı davadan yöneltilen suçlamalara gösterilen deliller arasında el konulan telefonunda bulunan Kürtçe müzikler ve cezaevindeki arkadaşına para göndermesi de

bulunuyordu. Bu deliller, Doğru'nun "örgütsel faaliyetleri" olduğu iddiasını desteklemek için sunuldu.

2. Karara Bağlanan Davalar

2.1. Hapis Cezaları

Dosya numarası	Sanık	Hüküm	Ceza verilen suç	Meslek
2019/53	Kemal Demir	3 yıl 9 ay	Örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek	Gazeteci
2017/102	Metin Yoksus	1 yıl 8 ay	Kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme	Gazeteci
2017/102	Ömer Çelik	1 yıl 8 ay	Kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme	Gazeteci
2017/102	Eray Sargın	1 yıl 8 ay	Kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme	Gazeteci
2017/102	Tunca Öğreten	1 yıl 8 ay	Kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme	Gazeteci
2017/102	Mahir Kanaat	1 yıl 8 ay	Kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme	Gazeteci
2021/240	Gülşen Koçuk	1 yıl 10 ay 15 gün	Örgüt propagandası	Gazeteci

Mahkeme, "RedHack davası" kapsamında hapis cezasına çarptırılan gazeteciler Metin Yoksus, Ömer Çelik, Eray Sargın, Tunca Öğreten ve Mahir Kanaat'ın cezalarını erteleyerek iki yıl denetime tabi tutulmalarına hükmetti.

Mahkeme, Gülşen Koçuk'a verilen cezada hükmün açıklanması geriye bıraktı.

Mahkeme, Kemal Demir'e verilen cezada ise hükmün açıklanmasını geriye bırakmadı.

2.2. Beraat Kararları

Dosya numarası	Sanık	Beraat edilen suçlama	Meslek
2019/53	Kemal Karagöz	Örgüt üyeliği	Gazeteci
2021/100	Mehmet Aslan	Örgüt üyeliği	Gazeteci
2017/102	Derya Okatan	Kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme	Gazeteci
2017/102	Derya Okatan	Örgüt propagandası	Gazeteci
2017/102	Metin Yoksus	Örgüt propagandası	Gazeteci
2017/102	Ömer Çelik	Örgüt propagandası	Gazeteci
2017/102	Eray Sargin	Örgüt propagandası	Gazeteci
2017/102	Tunca Öğreten	Örgüt propagandası	Gazeteci
2017/102	Mahir Kanaat	Örgüt propagandası	Gazeteci
2017/408	Amine Demirkıran	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Bayram Balcı	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci

2017/408	Burcu Özkaya	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Davut Uçar	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Doğan Güzel	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Elif Aydoğmuş	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Ersin Çaksu	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Fırat Yeşilçınar	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Gökhan Çetin	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Gülfem Karataş	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Günay Aksoy	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu	Gazeteci

		görevlisine hakaret	
2017/408	Hüseyin Gündüz	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Kemal Bozkurt	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Mesut Kaynar	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	M. Ender Öneş	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Önder Elaldı	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Özgür Paksoy	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Reyhan Hacıoğlu	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Sevdiye Ergürebüz	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci

2017/408	Sinan Balık	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Yılmaz Bozkurt	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci
2017/408	Zeki Erden	Görevi yaptırmamak için direnme; kamu görevlisine hakaret	Gazeteci

3. Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Gözlemci Notları

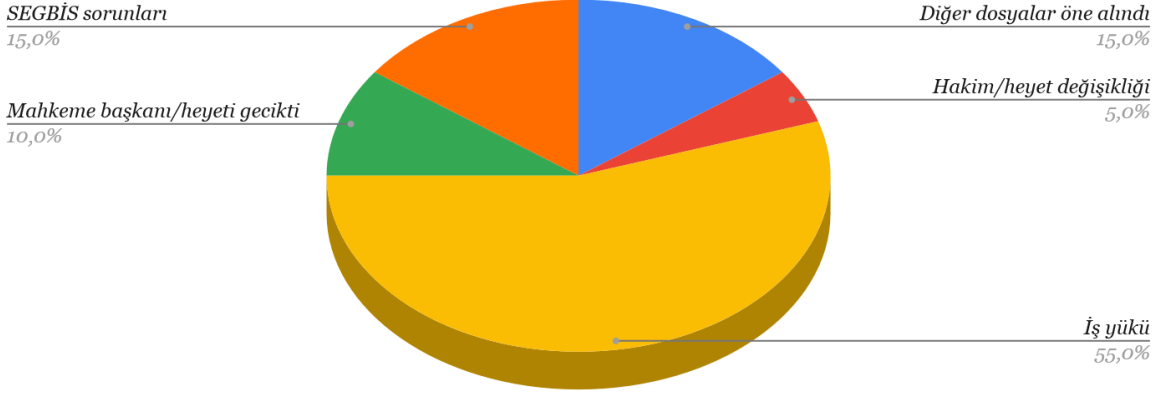
3.1. Duruşmaların Başlama Zamanları

Aralık ayında takip edilen 39 duruşmanın 20'si geç başlarken, 15 duruşma zamanında, 2 duruşma ise erken başladı. Bu dönemde 2 duruşma ise hakim'in izini olması sebebiyle görülmedi.

Aralık ayında görülen duruşmalar ortalama 55 dakika gecikmeyle başlarken Aydın ve Diyarbakır'da görülen iki davanın duruşması ortalamanın üzerinde gecikme ile başladı. Gazeteci Ahmet Kanbal'ın Musa Çitil'in şikayeti üzerine "hakaret" ve "terörle mücadelede görev almış kişilerin kimliğini açıklamak/yaymak, hedef göstermek" suçlamalarıyla yargılandığı davanın duruşması üç buçuk saat, gazeteci Cihan Ölmez'in "terör örgütü propagandası yapmak" suçlamasıyla yargılandığı davanın duruşması dört saat 40 dakika geç başladı. Her iki duruşma da SEGBİS ile ilgili sorunlar sebebiyle geç başladı.

Aralık ayında geç başladığı kaydedilen 20 duruşmanın 11'i davalara bakan mahkemelerin iş yükünden dolayı geç başladı. Bu dönemde görülen 3 duruşma SEGBİS ile ilgili sorunlar, 3 duruşma da diğer dosyaların öne alınması sebebiyle geç başladı.

Duruşmaların Gecikme Sebeplerinin Dağılımı

Bu dönem geç başlayan 20 duruşmanın 9'u İstanbul'da, 5'i ise Diyarbakır'da görüldü. Bu dönemde Ankara'da takip edilen dört duruşmanın tamamı geç başladı.

3.2. Gözlemcilerin Duruşmalara Erişimi

Gözlemciler, açık yargılanma hakkına aykırı bir şekilde bu dönemde takip edilen 9 duruşmada duruşma salonuna alınmadıklarını kaydettiler. Gözlemcilerin alınmadığı 9 duruşmanın 5'i İstanbul'da görülen davalar olurken gözlemciler Ağrı, Ankara, Balıkesir ve Diyarbakır'da görülen davaların duruşmalarına da alınmadı.

Gözlemciler, 9 duruşmanın 4'üne herhangi bir gerekçe gösterilmeden alınmadı. Gözlemciler, 2 duruşmaya pandemi tedbirleri gerekçe gösterilerek alınmazken 3 duruşmaya ise sanık ve avukatlarının gelmemesi gerekçe gösterilerek alınmadı.

Gözlemciler, bu dönemde basın kartı göstererek girebildikleri 2 duruşmaya izleyici alınmadığını kaydettiler. İstanbul'da görülen bu iki duruşmaya salonun küçüklüğü ve pandemi tedbirleri gerekçe gösterilerek izleyici alınmadı.

3.3. Mahkeme Başkanı Değişiklikleri

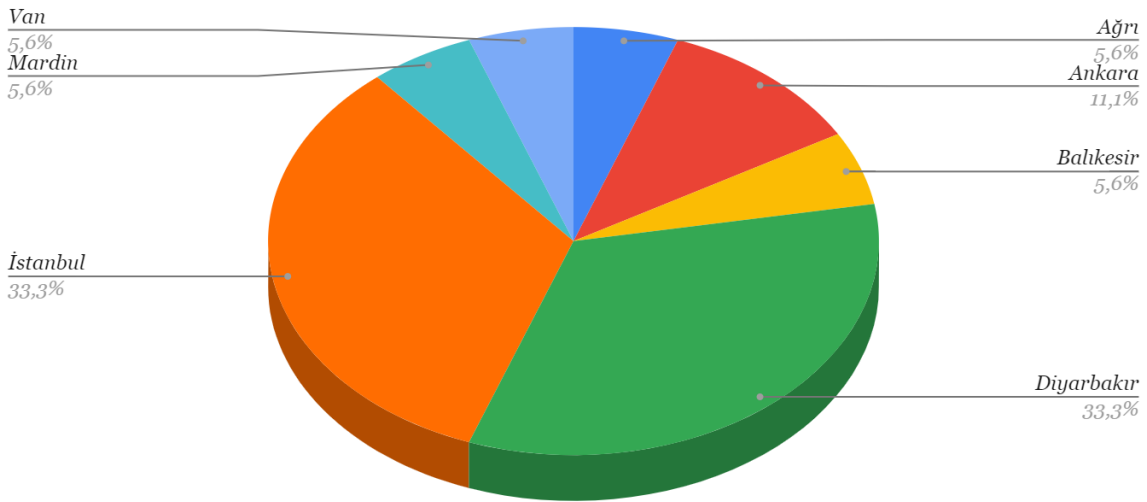
Gözlemciler, ilk duruşmaları görülen yedi dava hariç bu dönemde duruşmaları takip edilen 38 davanın 23'ünde mahkeme başkanlarının değiştiğini kaydetti. Bu dönemde kaydedilen 23 mahkeme başkanı değişikliğinin 16'sı Ağır Ceza Mahkemelerinde görülen dosyalarda, 7'si ise Asliye Ceza Mahkemelerinde görülen dosyalarda gerçekleşti.

3.4. Mahkeme Heyeti Değişiklikleri

Bu dönem takip edilen 38 davanın 26'sı, heyet olan mahkemelerde görüldü. Gözlemciler, 26 davanın 18'inde heyet değişikliği olduğunu kaydetti. Bu dönemde

kaydedilen heyet değişikliklerinin tamamı Ağır Ceza Mahkemelerinde görülen davalarda gerçekleşti.

Heyet Değişikliği Olan Davalarda Şehirlerin Dağılımı

3.5. Tutuklu Yargılama

Aralık ayında takip edilen davalarda tutuklu yargılanan sanık bulunmuyordu.

3.6. Adli Kontrol Tedbirleri

Aralık ayında takip edilen 38 davanın 11'inde yargılanan sanıklar hakkında adli kontrol tedbirleri uygulanıyordu. Tamamı yurt dışı çıkış yasağı olan adli kontrol tedbirleri, Aralık ayında duruşması görülen ve çoğunlukla gazetecilerin yargılandığı davalarda uygulanıyordu. Gazetecilerin yargılandığı davalarda uygulanan adli kontrol tedbirleri kapsamında üç davada 5 yıl, bir davada 4 yıl, bir davada ise 3 yıldır sanıkların yurt dışına çıkmaları yasaklanmış durumda idi.

3.7. Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Gözlemcilerin Duruşma Notları

Gözlemciler, bu dönemde takip ettikleri 10 duruşmada adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine yönelik bazı ek tespitler de bulundular.

KCK Ana Davada 18 yıl hapis cezasına çarptırılan ve cezası geçtiğimiz yıl Yargıtay tarafından bozulan Halkların Demokratik Partisi (HDP) Eş Genel Başkan Yardımcısı, Van milletvekili ve gazeteci Tayip Temel ve HDP Mardin milletvekili Pero Dünder'in da aralarında bulunduğu 38 kişinin "örgüt kurmak ve yönetmek" suçlamasıyla yeniden yargılandığı davanın Aralık ayında görülen duruşmasında da mahkeme heyetinin değiştiği kaydedildi. Bu değişiklik ile birlikte altı duruşması görülen davada dört kez heyet değişikliği kaydedilmiş oldu.

Gözlemciler, gazete dağıtıcıları Ercan Yeltaş ve Veysi Altın, gazeteciler Rojhat Doğru, Gülşen Koçuk, Ahmet Kanbal ve HDP Diyarbakır İl Örgütü Basın Danışmanı Vedat Dağ'ın ayrı ayrı yargılandığı davalarda sunulan esas hakkındaki mütalaaların sanıklar lehine olan tanık beyanlarına ve delillere yer verilmeden hazırlandığını kaydetti.

Gözlemciler, yurt dışında bulunan gazeteci Cihan Ölmez ve sanatçı Ferhat Tunç'un ayrı ayrı yargılandığı davalarda mahkemenin istinabe yoluyla sanıkların ifadelerinin alınmasına başvurmadan sanıklar hakkında doğrudan yakalama kararı çıkardığını kaydetti.

Gözlemciler, gazeteci Rojhat Doğru'nun "devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak", "örgüt üyeliği", "örgüt propagandası yapmak" ve "kasten öldürmeye teşebbüs" suçlamalarıyla yargılandığı davanın 14 Aralık'ta görülen 12. duruşmasında da duruşma salonunda sivil polisler bulunduğunu kaydetti.

4. Aralık 2021 Döneminde Takip Edilen Davalar

Dosya numarası	Şehir
2020/192	Ağrı
2021/702	Ankara
2019/292	Ankara
2021/201	Ankara
2017/64	Ankara
2019/237	Antalya
2016/589	Antalya
2021/148	Aydın
2021/76	Balıkesir
2021/240	Diyarbakır
2021/120	Diyarbakır
2019/58	Diyarbakır
2019/413	Diyarbakır
2019/313	Diyarbakır
2018/536	Diyarbakır
2021/158	Diyarbakır
2020/67	Diyarbakır
2021/265	İstanbul

2021/272	İstanbul
2021/221	İstanbul
2021/100	İstanbul
2019/442	İstanbul
2019/40	İstanbul
2018/269	İstanbul
2018/270	İstanbul
2019/342	İstanbul
2016/85	İstanbul
2021/477	İstanbul
2021/273	İstanbul
2019/53	İstanbul
2020/240	İstanbul
2017/102	İstanbul
2021/897	İstanbul
2017/408	İstanbul
2017/322	İstanbul
2020/500	İstanbul
2021/247	Mardin
2018/122	Van